

СУСПІЛЬНІ ТА КУЛЬТУРНІ ОЗНАКИ МОТИВАЦІЇ ПРАВОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Люклян Маріанна Богданівна

*аспірант кафедри теорії та історії держави і права
Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова,
м. Хмельницький, Україна*

Для України міжнародний досвід взаємодії є надзвичайно важливим, а процес адаптації національного законодавства до міжнародних стандартів необхідний, хоча б із огляду на його вплив на розвиток внутрішньої правової культури, яка наразі значно чутливіша до універсальних цінностей, таких як права людини, правосуддя і справедливість. Водночас залишається актуальним питання здатності держав знаходити оптимальний баланс між національними інтересами та глобалізаційними впливами. Тому важливо вивчити аспекти глобалізації, які визначають трансформацію правової культури та цінностей, а також стимулюють правову діяльність; дослідити фактори, які сприяють розвитку правової культури, а також суперечності процесу збереження правової автономії і національних інтересів у контексті виконання міжнародних зобов'язань та глобальних стандартів.

Глобалізація змінює не лише контекст правової діяльності, а й створює нові політичні та соціокультурні умови, які визначають мотивацію правової поведінки, сприяючи інтеграції універсальних правових принципів у національні інтереси та культурні особливості. Наприклад, корупція як міжнародний феномен вимагає комплексного підходу до її подолання, оскільки вона негативно впливає на політичну стабільність, економічний розвиток та соціальну справедливість у будь-якій країні. Інтеграція держав у глобальну правову та економічну систему стимулює необхідність реформування національних правових інститутів для відповідності міжнародним стандартам прозорості та підзвітності. У цьому контексті діяльність незалежних антикорупційних органів є важливим індикатором реформ у правовій системі, оскільки вони забезпечують ефективний контроль, запобігання та розслідування випадків корупції.

Вплив глобальних процесів на правові системи відображає складну взаємодію між локальними та глобальними правовими нормами. Адаптація до міжнародних стандартів та реформа правових інститутів у контексті глобалізації є важливими етапами розвитку правових систем.

У значній мірі успіх цих процесів залежить від готовності держав до змін та здатності інтегрувати глобальні цінності у свої національні правові традиції.

Мотивація правової діяльності в цьому контексті визначається історичними, культурними, релігійними та соціальними факторами, такими як традиції, мова, моральні та правові норми, а також соціальні інститути, наприклад, сім'я, освіта, релігійні організації та медіа. Ці фактори формують свідомість особи, мотивуючи її діяти згідно з прийнятими у суспільстві нормами і правилами, що також знаходить відображення в концепції правової культури. Правова культура включає загальні уявлення про справедливість, рівність і законність, окреслюючи моральні та етичні межі правової діяльності та визначаючи специфічні мотиви для професійних правників, таких як адвокати, судді та юристи, чия діяльність повинна відповідати суспільним очікуванням.

Одне з досліджень розглядає феномен асинхронності політичної системи, що пояснюється наявним дисбалансом між різними підсистемами суспільства. У контексті взаємодії права та суспільства асинхронність може бути особливо очевидною, оскільки вона впливає на правові норми, їх сприйняття суспільством і здатність права виконувати інтеграційну функцію. Зокрема зазначається, що відставання в правовій системі або невідповідність правових норм соціальним цінностям перешкоджає ефективній соціалізації громадян і знижує легітимність державних інститутів [1, с. 34–36].

У межах вивчення мотивації правової діяльності асинхронність між правовою системою та соціальними цінностями має вагоме значення. Коли правові норми не відповідають суспільним очікуванням і культурним орієнтирам, це знижує сприйняття цих норм як легітимних і справедливих, що негативно впливає на правову поведінку громадян. У разі, коли правова система не встигає адаптуватися до соціальних змін, виникає своєрідний «розрив» між формальним дотриманням правових вимог і етичними або соціально значущими моделями поведінки відповідно до внутрішніх переконань щодо справедливості або несправедливості правових норм. Така невідповідність ускладнює виконання завдань правової сфери, зокрема в підтримці правопорядку, і підриває її якість та здатність впливати на стабільність суспільства. Це також демонструє необхідність того, щоб правова система була гнучкішою і швидше реагувала на соціокультурні зміни. Якщо правові норми не відображають соціальні реалії, це може призвести до зниження легітимності правових інститутів і правопорядку в цілому. Тому для забезпечення ефективності правової діяльності важливо не тільки створювати нові закони, але й регулярно переглядати їх з урахуванням змін у суспільстві, враховуючи інтереси громадян.

У контексті глобалізації право, як соціокультурний феномен, набуває особливого значення, оскільки воно регулює відносини між індивідами та державою, а також відображає культурні, соціальні та економічні зміни в суспільстві, спричинені поширенням правових норм і стандартів, які можуть як позитивно, так і негативно впливати на правові системи окремих країн. Однак право також виступає важливим інструментом соціальної інтеграції, а правові системи, що відповідають вимогам суспільства, можуть сприяти зниженню конфліктності, підвищенню довіри до правових інститутів і зміцненню правопорядку.

Право повинно враховувати ці зміни, забезпечуючи не лише формальні, але й реальні гарантії прав і свобод громадян, динамічно реагуючи на виклики глобалізації, активно формуючи нові соціальні норми і цінності відповідно до потреб розвитку стабільного і гармонійного суспільства. Важливим аспектом розвитку права є навчання. Деякі автори акцентують на необхідності запровадження навчальних дисциплін, які підкреслюють інноваційний напрямок правових норм, пов'язаний із новітніми технологіями, але цей процес на сьогодні перебуває в стадії становлення [2, с. 198].

У сучасному науковому просторі з'являються численні соціально-правові дослідження, що відповідають високим академічним стандартам. Проте існують сумніви щодо введення інновацій у правову науку, зокрема запозичених термінів, таких як «нірвана правового життя», який, на думку деяких дослідників, відображає ідеальний рівень дотримання правових норм і високий рівень правосвідомості в суспільстві [3, с. 140–142]. На нашу думку, цей термін більше підходить як метафора для опису прагнення до ідеального правового порядку, ніж як науковий термін. Соціальний контекст права, як соціального інституту, важливо аналізувати не тільки через нормативну систему, але й як фактор стабільності суспільства.

Таким чином, мотивація правової діяльності є комплексним явищем, яке залежить від правової культури, національних традицій, соціальних, економічних і політичних факторів, а також історії розвитку правових систем. Розуміння цих детермінант допомагає глибше осмислити, як правники виконують свою роботу, які стимулюючі фактори впливають на їх діяльність, і як можна підвищити ефективність етичних норм у правовій сфері.

Література:

1. Лясота А. Є. Критерії асинхронності функціонування політичної системи перехідних суспільств. *Регіональні студії*. 2020. Вип. 20. С. 32–37.

2. Спесівцев Д. С., Духневич В. О. Зв'язок права та інноваційних технологій як предмет окремого освітнього компонента при підготовці фахівців у сфері права: досвід університетів світу і України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 6. С. 196–200. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-6/43>

3. Корж І. Ф. Нірвана правового життя в Україні. *Інформація і право*. 2022. № 4(43). С. 23–36. URL: [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2022.4\(43\).269966](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2022.4(43).269966)

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-351-7-162>

«ДЕРЖАВНА МИТНА ПОЛІТИКА» І «ДЕРЖАВНА МИТНА СПРАВА»: ПОНЯТТЯ ТА СПІВВІДНОШЕННЯ

Яромій Іван Васильович

кандидат юридичних наук

Державна митна політика є важливим інструментом регулювання зовнішньоекономічної діяльності, сприяючи захисту національного ринку, наповненню бюджету та забезпеченню економічної безпеки країни.

Державна митна політика визначається як один із найважливіших чинників економічного розвитку України, що матиме вплив за умови ефективного державного управління відповідними процесами, спрямованими на забезпечення належних організаційно-правових умов для розширеного відтворювального процесу в країні, забезпечення гідного місця України в системі міжнародного поділу праці, зміни структури зовнішньої торгівлі, створення умов для ефективного захисту інтересів вітчизняних товаровиробників, зміцнення економічної безпеки країни [1].

На нормативному рівні визначення правової категорії «державна митна політика» наведено в статі 5 Митного кодексу України як «система принципів та напрямів діяльності держави у сфері захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки». Водночас державна митна політика є складовою частиною державної економічної політики. За загальним правилом реалізацію митної політики покладено на митні органи [2].